

ר"ל

כ"ח

חשובות וחידושים

ד"ר עק"א

סימן נז

סימן נט

במ"ש ידידי על מה שדנתי לפקפק בשוכר בית לזמן מרובה דמ"ד חייב במחזה לחד חירולא בחוס' (*). לאחר ה' חייב מחאורייתא דלא בעינן ביתך וכה"ג חו"מ סי' קס"ג [סעי' ז' בהגה בשם הריב"ש] דה"ה אם שוכר בית דירה כל ששכרה ל"ב חדש [הוי כאלו העיר מיד], כי מעכ"ת ידיו נ"י דיש לחלק דהתם בני בגילוי דעת להיות מבני העיר אבל במחזה לא תלי בגילוי דעת אלא בדדירה חליא מילתא וקודם ל' יום לא מקרי בית דירה.

ידידי, אם לא היה מקום לחלק לא הייתי כותב וצאמת לני נוקפי וכו' והייתי מחליט הדבר כן, אבל אף דיש לחלק מ"מ מנין לנו דאיתו חייב במחזה דו"ל דכל ששוכר לזמן יוחר מל' יום הוי מוד בית דירה וכו' צקונה או בנה פשיטא דמיד כשצא לזמן חייב במחזה ונימא ג"כ דעד ל' לאו בית דירה הוא, אע"כ דצביחו [אם] קובע לזמן מקרי מוד בית דירה ה"ע בשוכר כיון דלא תליא בביתך ממע ואין דין דדירה [ידור] בחוכו יותר מל' הוי קבע וכו"ש בשוכר לזמן יותר מל' מיד הוי קבע כמו בהנכנס צביחו. ומ"ש להכות דא"כ יהא דין חדש דאם דר בשוכר כל השנה יהיה מחוייב במחזה אף בחג, במחכ"ת וכי אני אומר דדירת ארבע חייב במחזה, הא בשוכר ל' פטור דהוי ארעי, אלא דאני אומר דאם נכנס לזמן יותר מל' יום הוי קובע מקום זה לדירה ומיד חייב ושאינו סוכה דהוא ענין חדש לזמן צו בלא מנסה דהוי עתה ענין ארעי לזמן כך הוא [ל' זמן מועט ולא הוי ענין דירה חשובה].

ובההוא מנינא עמדתי על המג"א סי' י"ד ס"ק ח' דבשאל טלית מאויינת מחברו דרשאי לברך וצוה דרבו כל האחרונים, ולענ"ד אינו מהדומה לדין טלית שאולה דהתם החוס' והפוסקים דרשאי לברך, כי צאמת מנינו טלית שאולה דפטור דכתיב כסותך ולא של אחרים וכן ליתא שאולים פסולים לבע"ל בטלית דכתיב (גדילים תעשה לך) [ופשו להם] משלהם, וא"כ דברי החוס' הם רק בשאל טלית ובע"ל צו ליתא שלו דהליתא הם כשרים לו ויכול לפטור בהם כסותו ממש רק דבעלית פטור מליתא, בזה רשאי לברך, אבל בשאל טלית מאויינת דהליתא פסולים לו להשאל ואם היה הטלית הזה חייב בליתא לא היה רשאי לילך בזה ע"י ליתא אלו, אלא דמוחר לילך בטלית זה מלך שהטלית פטור מליתא, א"כ לא שייך לברך דהא אינו מקיים המצוה בליתא אלו והוי כמחל ליתא שלא נטוו לשמה בטלית שאולה ופשיטא דאין רשאי לברך, אף דיש קצת לחלק דהתם בליתא פסולים לכל אבל בני פסולים רק לדידיה מאן יימר זה כיון דעכ"פ אינו דומה לדידיה דהתם. [כן הקשה גם בהגהותיו לשו"ע א"ח"ה שם. ועיי' גם גם חשובות רבינו יעקב מליסא סי' א.].

ודרך גררא אכתוב מה דנתקשיתי ציומא דף י"א ע"ב ואומא ה"ע וכו' בני צעו חיי והני לא צעו חיי, ולא הבנתי דזה מספיק על ביתך ולא ביתה דאשה נמי צעו חיי אבל על הקושיא דביתך ולא דשותפות הא הבעלים יש להם דיני מחזה אלא דבהך בית פטורים והוי כמו בית שאלו ופטור דדר ביה כל ימי חייו ופטור מדינא לחוס' (**). וניקום ונאמר אמו הכן צעו חיי וכו' אלא דהשורש דכל אחד ביכולתו לקיים

מה שהקשה ידידי מעכ"ת נ"י בחוס' ע"ז דף נ"ו ע"ב [ד"ה אבל] דרב הונא ס"ל כרב רבו דמין צמינו לא בטל הא דדרבנן ס"ל דבטל כדאמרינן בחולין דף ל"ט ע"ב שאני ליר דזיעה בעלמא הוא, לענ"ד הא חזין ציצמות דף פ"ב ע"א חוד"ה צעומאח משקין דרבנן וכו' ומצואר שם דר' יהודה ס"ל דאפילו דרבנן מצ"מ לא בטיל ונלמדך לומר או דתרי תנאי אליבא דר' יהודה או דרב שישא דמוקי לה הכי ציצמות אליבא דר"ה לקוש לא ס"ל כשינוי דהש"ס בליר מהטעם דהוי זיעה בעלמא אלא דס"ל כקושית חוס' שם הא דידיה הא דרביה, וא"כ י"ל דרב הונא ס"ל כרב שישא דלרבי יהודה אפילו דרבנן מצ"מ לא בטיל. גם י"ל דר"ה ס"ל כהריטב"א בחולין אלא דשאני ליר דזיעה בעלמא הוא וז"ל ויש חז"ם ללמוד מכאן שלא אמר רבי יהודה מצ"מ במשבו אלא באיסורין של תורה ונראה דשאני הכא שהאיסור בעלמא הוא גרוע שהוא זיעה בעלמא וכשם שהחירו צמיא דציעי לפי שהוא ולא בלוס והכי דיוק לישנא דהגמרא עכ"ל, וי"ל דכן דעת רש"י ממ"ש דף קט"ז ע"ב דחלב הנמלה בעור הקיצה נעשה נבילה ואוסר אחר"כ הגזירות שעשה ממנו דהוי מצ"מ ולא בטיל והא התם הוי רק צביח דרבנן ואפ"ה ס"ל דלא בטיל. ואף דמלשון החוס' חולין [ל"ט ע"ב ד"ה שאני] משמע דמשום דהוא דרבנן מ"מ לאו ר"ה תחוס עלי.

ובענין זה תמוהים לי דברי חוס' פסחים דף ל' ד"ה אמר רבא וכו' ויין נסך דקאמר התם במשבו אומר ר"ה וכו' אבל סתם יינם דש"י בהנאה וכו' ואני בער ולא אדע הא פשיטא דסתם יינם אסור בהנאה (חזן סתם יינם שלנו) וסוגיא ערוכה צמ"ז דף ע"ד ע"א סתם יינם אפילו יין ציין מותר הרי דלר"ך למכור חזן מדמי איסור הנאה וכן מצואר צמ"ה דוכתי ולענ"ג. [כן הקשה גם בנה"ש ודו"ה פסחים עיי"ש].

סימן נח

מ"ש ידידי נ"י דע"פ דברי מיושב לו דברי חוס' צמ"ז דכונתם להוכיח דרב ס"ל דאף דרבנן מין צמינו לא בטל דהא נ"י הוא דרבנן, לענ"ד אינו דלנו אמרינן דהאיסור עלמו דהיינו הטעם לא בטל ומדרבנן הוא מצ"מ ומדרבנן אין כה היתר מעורב צו ומקרי מדרבנן מצ"מ ולא בטל האיסור דאורייתא.

וזכורני שאתרתי צמ"ה שכתב הר"ן במחלוקת הר"ש והחוס' אם בעינן חרי פטמים סלק למ"ד מצ"מ לא בטיל דנ"מ לדין צ"ה לו מחירין ואני אמרתי דאף לפי ראיית חוס' לדחות דברי הר"ש משינויי דהש"ס דגדי אסרה תורה ולא חלב והא מ"מ נאסר החלב מהבשר איסור ומוכה כיון דנאסר רק מכה הבשר לא מקרי מצ"מ, בזה י"ל דלעולם מקרי מצ"מ אלא כיון דטיקרו דנ"י הוי דרבנן ודרבנן מצ"מ בטל ומה דקאמר רב כיון שנחנה טעם בחתיכה היינו דהתם הטעם אוסר לאמרות דהוי דאורייתא ומכה דנ"י וליכא כה היתר מעורב צו הוי מצ"מ מדרבנן ומצ"מ לא בטל איסור דאורייתא, והא דמשינן סלק את מינו היינו לליכא סי' ברוטב נגד מה שנחמטם וכמ"ש החוס' לשיטת רבנו אפרים, אבל בחלב דהנאסר שניין טלח דהוא מצ"מ הא נאסר רק מדרבנן ודרבנן מצ"מ בטל וצאמת מה"ע דברי הר"ש לית' דהרוטב לגבי הרוטב כיון דהרוטב הנאסר דחגיג [אסר הכמשך הדברים].

(*) מנחות דף מ"ד ע"א ד"ה טלית שאולה. ועיי' בשו"ע יד' סי' רפ"ז סעי' כ"ב ב"ב נחלת צבי שהביא דבסידור הבאזן מליסא כתב ג"כ בסברה רבנו עיי"ש עוד.
(**) לתירוצם השני במנחות שם.